

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра нової та новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутингу
проф. Гаврилюк С. В.
Протокол № 2 від 16.10.2019 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

Історія Волині

підготовки бакалавра

спеціальності: 014 Середня освіта (Історія)
освітньої програми : Історія, правознавство.

спеціальності : 032 Історія та археологія
освітньої програми: Історія, європеїстика, археологія.

спеціальності : 027 Музезнавство, пам'яткознавство
освітньої програми: Музезнавство, пам'яткознавство. Культурний туризм.

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ ВОЛИНИ» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Історія), за освітньою програмою Історія, правознавство.

Спеціальності 032 Історія та археологія, за освітньою програмою Історія, європеїстика, археологія. Спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство, за освітньою програмою Музеєзнавство, пам'яткознавство. Культурний туризм.

Розробник: Понедельник Лариса Анатоліївна, кандидат історичних наук

Рецензент: Каліщук Оксана Миколаївна, професор, доктор історичних наук

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри нової та новітньої історії України

протокол № 1 від 27 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри: _____ (проф. В. К. Баран)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 1 від 9 жовтня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (проф. Шваб А. Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка; Спеціальність: 014 Середня освіта (Історія); Освітня програма: Історія, правознавство; Освітній ступінь: бакалавр Галузь знань: 03 Освіта; Спеціальність: 032 Історія та археологія; Освітня програма: Історія, європейістика, археологія; Освітній ступінь: бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання четвертий
		Семестр восьмий
		Лекції 20 год.
		Практичні (семінарські) 14 год.
		Самостійна робота 70 год.
ІНДЗ: є		Консультації 8 год.
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Дисципліна «Історія Волині» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін і спрямована на історичне пізнання студентами історії рідного краю, на вивчення джерел історії, конкретних подій, явищ, фактів, життя і діяльності історичних осіб, що сприятиме національно-культурному відродженню, збереженню історичної пам'яті і формуванню історичної свідомості. Історія краю має важливе значення у вихованні молоді, тому у зв'язку із запровадженням на історичних факультетах вищих навчальних закладів історії краю, як нормативного курсу, доцільно, щоб програма вивчення цієї близької кожному студенту дисципліни, була викладена у контексті світової та вітчизняної історії. Також необхідно врахувати теми, які були раніше випущені або недостатньо висвітлені.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- загальні відомості історії рідного краю, зміст головних подій, їх вплив на українську історію;
- особливості періодизації історії Волині;
- провідних діячів краю, які визначають характер та особливості тієї чи іншої епохи;
- основний понятійний матеріал;
- джерельну базу;
- історіографію;
- карту.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Усього	у тому числі							
		Лек.	Практ. (Семін.)	Індивідуальні	Консультації	Практикум	Сам. роб.	Інтернет-заняття	Інд. роб.
1	2	3	4	5	6			7	8
Змістовий модуль 1 . Давня і середньовічна історія Волині.									
Тема 1. Волинь в давню добу (від появи людини до V ст. н. е.)	2	2			1		4		
Тема 2. Східнослов'янські племінні об'єднання на території Волині.	4	2	2				4		
Тема 3. Волинь в епоху Київської Русі.	9	2			1		4		
Тема 4. Галицько-Волинська держава.	9	2	4	2			4		
Тема 5. Волинське князівство за Любарта Гедиміновича.		2	2		1		2		
Теми 6. Волинь в складі Великого князівства Литовського.	6	2	2		1		2		
Всього годин	28	12	10		2		28		

Змістовий модуль 2 . Нова та новітня історія Волині.

Тема 1. Волинь у складі Речі Посполитої.	2	2			1				
Тема 2. Волинь у складі Російської імперії.		2	2						
Тема 3. Волинь на початку XX ст.		2			1				
Тема 4. Події української національно-		2		2					

демократичної революції (1917–1920 рр.)									
Тема 5. Волинь у міжвоєнний період (1921–1939 рр.)		2	2		1				
Теми 6. Встановлення радянської влади на Волині (1939-1941 рр.)		2	2		1				
Тема 7. Волинь в 1945-1991 рр.									
Всього годин		14	6		2				

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури навчальної дисципліни, збір інформації зі списку завдань для самостійного опрацювання (перелік нижче). Загалом, на самостійну роботу виділено 76 годин.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Волинь в епоху Київської Русі.
2. Походження дулібів та інших східнослов'янських племен.
3. Дулібський племінний союз та війна з аварами.
4. Включення волинян та бужан до складу Київської Русі.
5. Культура та вірування волинян.
6. Волинь за Романа Мстиславича.
7. Волинь за Данила Галицького.
8. Волинське князівство за Володимира Васильковича.
9. Волинь у складі Галицько-Волинської держави за Юрія Льовича.
10. Волинь у першій половині 14 ст.
11. Соціально-економічний устрій Волинського князівства.
12. Культура Волинського князівства.
13. Учений, філософ та меценат князь Володимир Василькович.
14. «Оксамитове приєднання» Волині до складу ВКЛ.
15. Князь Вітовт та ліквідація удільних князівств. Грюнвальдська битва.
16. З'їзд монархів в Луцьку в 1429 р.
17. Смерть Вітовта та боротьба за престол. Князь Свидригайло.
18. Відновлення Волинського удільного князівства (1440-1452 рр.)
19. Економіка та соціальний устрій Волині в XV – пер. пол. XVI ст.
20. Повстання руських князів проти великокнязівської влади.
21. Волинь в др. пол. XVI – пер. пол. XVII ст.
22. Волинь за повстання Богдана Хмельницького.
23. Волинь у XVIII ст.
24. Приєднання Волині до складу Російської імперії.
25. Волинь в першій пол. XIX ст.
26. Волинь в др. пол. XIX ст.
27. Польський національно-визвольний рух на Волині в XIX ст.
28. Розвиток сільського господарства на поч. XX ст.

29. Розвиток міст на Волині на поч. ХХ ст.
30. Волинь напередодні Першої світової війни.
31. Столипінська реформа на території Волині.
32. Волинь у роки Першої світової війни.
33. Волинь у міжвоєнний період.
34. Розвиток сільського господарства на Волині у міжвоєнний період.
35. Розвиток промисловості на Волині у міжвоєнний період.
36. Культура на Волині в 1919-1939 рр.
37. "Просвіти" на Волині у міжвоєнний період
38. Волинь у роки Другої світової війни.
39. Волинь в ХХ ст.

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне-навчально-дослідне завдання по курсу включає підготовку наукового дослідження на тему : «Видатні особи Волині», що буде оцінене максимально в 10 балів.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мах - 40 балів)		Модульний контроль (мах - 60 балів)		Підготовка ІНДЗ	Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2		
12 балів як середнє арифм. + 3 балів за активність	12 балів як середнє арифм. + 3 балів за активність	30	30	10	100

До поточної модульної оцінки додаються бали за активну навчальну діяльність протягом семестру:

- 3 балів додаються, якщо на 75% практичних занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення;

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	

1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
--------	--------------	--

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату,

		виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію

	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах
--	----	---

Рекомендована література.

1. Антонович П. Коротенька історія Волині : навч. посіб. / П. Антонович. – Луцьк : Надстир'я, 1992. – 48 с.
2. Батюшков П. М. Волинь. Історичні долі південно-західного краю / П. М. Батюшков ; пер. з рос. М. А. Миколаєнка. – Д. : Січ, 2004. – 424 с.
3. Бондаренко Г. Історичне краєзнавство Волині : в 2-х кн. : монографія / Г. Бондаренко. – Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. – 2 кн.
4. Козак Д. Н. Етнокультура історії Волині (I ст. до н. е. – IV ст. н. е.) : [монографія] / Д. Н. Козак ; Ін-т археол. АН України ; відп. ред. В. Д. Баран. – К. : Наук. думка, 1992. – 176 с.
5. Конопля В. Старожитності Волині : [монографія] / В. Конопля. – Л. : [б. в.], 1997. – 232 с. – Бібліогр.: с. 218–230.
6. Крушельницька Л. І. Північне Прикарпаття і Західна Волинь за доби раннього заліза / Л. І. Крушельницька. – К. : Наук. думка, 1976. – 146 с.
7. Кучінко М. М. Нариси стародавньої і середньовічної історії Волині (від палеоліту до середини XIV ст.) : навч. посіб. / М. М. Кучінко. – Луцьк : Надстир'я, 1994. – 208 с.
8. Охріменко Г. В. Населення Волині та Волинського Полісся в праісторичні часи: Розвиток господарства, матеріальної та духовної культури : [монографія] / Г. В. Охріменко ; Полісько-Волин. народозн. центр, Волин. обл. т-во краєзнавців, Волин. краєзн. музей. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2003. – 222 с.
9. Охріменко Г. В. Неоліт Волині. Ч. 1 / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Де МАРк, 1994. – 120 с.
10. Савич В. П. Пізньопалеолітичне населення Південно-Західної Волині / В. П. Савич ; відп. ред. О. П. Черниш. – К. : Наук. думка, 1975. – 134 с.
11. Цинкаловський О. Стара Волинь і Волинське Полісся. Т. 6. Ч. 52 : краєзн. слов. від найдавніших часів до 1914 р. / О. Цинкаловський ; Ін-т дослідів Волині. – Вінніпег : [б. в.], 1984. – 600 с.
12. Олександр Цинкаловський та праісторія Волині / Г. Охріменко [та ін.]. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2007. – 740 с.
13. Бондаренко Г. В. Питання розвитку джерелознавчих досліджень в історичному краєзнавстві Волині / Г. В. Бондаренко // Минуле і сучасне Волині: Проблеми джерелознавства : тези доп. і повідомл. VII Волин. іст.-краєзн. конф. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Лаб. історії Волині, Волин. обл. т-во краєзнавців ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1994. – С. 6–8.
14. Бренчук О. Найголовніші джерела з історії Волинського Полісся / О. Бренчук // Минуле і сучасне Волині та Полісся: Старовижівщина з глибини століть : наук. зб. : матеріали XXVIII Волин. обл. іст.-краєзн. наук. конф., присвяч. 17 річниці Незалежності України та 500 річчю першої писемної згадки про Стару Вижівку та Нову Вижву, 20–21 черв. 2008 р. / Упр. культури і туризму Волин. облдержадмін. [та ін.]. – Луцьк, 2008. – Вип. 28. – С. 326.
15. Винокур І. С. До історії Волині II–VII ст. н. е. / І. С. Винокур // Шоста Всеукр. наук. конф. з іст. краєзнавства / редкол.: П. Т. Тронько [та ін.]. – Луцьк, 1993. – С. 379–380.
16. Винокур І. С. Пам'ятки волино-дулібського союзу племен / І. С. Винокур // Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф.) / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 262–263.

17. Гаврилюк С. В. Волинь у дослідженнях Історичного товариства Нестора-літописця / С. В. Гаврилюк // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – № 1 : Історичні науки. – С. 45–49. – Бібліогр.: 18 назв.
18. Гайдай Л. Джерела вивчення історії Старовижівського району (від найдавніших часів до 1914 р) / Л. Гайдай, Ю. Міндер // Минуле і сучасне Волині: Олександр
19. Цинкаловський і край : матеріали ІХ наук. іст.-краєзн. міжнар. конф. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1998. – С. 10–11.
20. Гулько Г. Давньоримський "слід" 2–4 ст. н. е. на території Волині / Г. Гулько // Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і Волинь : наук. зб. : матеріали ХХVІІ Міжнар. наук. іст.-краєзн. конф. / Волин. обл. рада [та ін.]. – Луцьк, 2008. – Вип. 27. – С. 218–222. – Бібліогр.: 13 назв.
21. Гуцал А. Ф. Волино-Подільські зв'язки доби раннього залізного віку (VII–V ст. до н. е.) / А. Ф. Гуцал // Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф. / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 265–266.
22. Дмитрук О. Утвердження землеробської культури на Волині / О. Дмитрук // Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. асп. і студ. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2007. – Т. 1. – С. 31–32.
23. Зузук Ф. В. Атлас історії культури Волинської області як важливе джерело історичного краєзнавства / Ф. В. Зузук, О. Ю. Шибістий // Минуле і сучасне Волині: Проблеми джерелознавства : тези доп. і повідомл. VII Волин. іст.-краєзн. конф. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Лаб. історії Волині, Волин. обл. т-во краєзнавців ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1994. – С. 8–11.
24. Каліщук О. Історія Волині в історичній спадщині Івана Крип'якевича / О. Каліщук // Минуле і сучасне Волині: Рожище і рожищенці в історії Волині та України: проблеми волинезнавства : наук. зб. : матеріали ХХІІІ обл. наук.-практ. іст.-краєзн. конф. / Рожищ. район. рада [та ін.]. – Луцьк, 2007. – Вип. 23. – С. 237–240.
25. Киричук М. Г. З глибоких джерел // Волинь – земля українська : навч. посіб. / М. Г. Киричук. – Луцьк, 2000. – С. 15–39.
26. Колосок Б. Про доісторично-історичні Луцькі події / Б. Колосок // Минуле і сучасне Волині та Полісся: Старовижівщина з глибини століть : наук. зб. : матеріали ХХVІІІ Волин. обл. іст.-краєзн. наук. конф., присвяч. 17 річниці Незалежності України та 500 річчю першої писемної згадки про Стару Вижівку та Нову Вижву, 20–21 черв. 2008 р. / Упр. культури і туризму Волин. облдержадмін. [та ін.]. – Луцьк, 2008. – Вип. 28. – С. 318–321. – Бібліогр.: с. 320–321.
27. Конопля В. М. Лендельська культура Західної Волині / В. М. Конопля // Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф. / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 269–271.
28. Кучінко М. Давньослов'янський період історії Волині (I ст. до н.е. – IX ст. н. е.) // Нариси стародавньої середньовічної історії Волині (від палеоліту до середини XIV ст.) / М. Кучінко. – Луцьк, 1994. – С. 61–104. – Бібліогр.: с. 104.
29. Кучінко М. Населення Волині в добу первіснообщинного ладу (200 тис. років – II ст. до н.е.) // Нариси стародавньої середньовічної історії Волині (від палеоліту до середини XIV ст.) / М. Кучінко. – Луцьк, 1994. – С. 9–58. – Бібліогр.: с. 59.
30. Левкович І. Від праісторії – до історичних часів // Нарис історії Волинської землі (до 1914 року) / І. Левкович. – Вінніпег, 1953. – С. 5–8.
31. Максимович М. О. Волинь до XI века // Киевъ явился градомъ великимъ... : вибр. українозн. твори / М. О. Максимович. – К., 1991. – С. 174–178.
32. Маркус І. Металеве озброєння давнього населення Волині / І. Маркус // Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. асп. і студ. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2007. – Т. 1. – С. 43–45.
33. Мельник М. В. Рання етнічна історія волинян / М. В. Мельник // Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф.) / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 245–248.
34. Охріменко Г. Волинь і Волинське Полісся в індоєвропейських та православних процесах IV–III тис. до нашої ери / Г. Охріменко // Берегиня. – 2001. – № 1. – С. 47–55.
35. Охріменко Г. Волинь – зона етнокультурних контактів первісності / Г. Охріменко // Шоста всеукр. наук. конф. з іст. краєзнавства / редкол.:
36. Бондаренко Г. В. Питання розвитку джерелознавчих досліджень в історичному краєзнавстві Волині / Г. В. Бондаренко // Минуле і сучасне Волині: Проблеми джерелознавства : тези доп. і повідомл. VII Волин. іст.-краєзн. конф. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Лаб. історії Волині, Волин. обл. т-во краєзнавців ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1994. – С. 6–8.

37. Бренчук О. Найголовніші джерела з історії Волинського Полісся / О. Бренчук // *Минуле і сучасне Волині та Полісся: Старовижівщина з глибини століть : наук. зб. : матеріали XXVIII Волин. обл. іст.-краєзн. наук. конф., присвяч. 17 річниці Незалежності України та 500 річчю першої писемної згадки про Стару Виживку та Нову Вижву, 20–21 черв. 2008 р. / Упр. культури і туризму Волин. облдержадмін. [та ін.]. – Луцьк, 2008. – Вип. 28. – С. 326.*
38. Винокур І. С. До історії Волині II–VII ст. н. е. / І. С. Винокур // *Шоста Всеукр. наук. конф. з іст. краєзнавства / редкол.: П. Т. Тронько [та ін.]. – Луцьк, 1993. – С. 379–380.*
39. Винокур І. С. Пам'ятки волино-дулібського союзу племен / І. С. Винокур // *Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф.) / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 262–263.*
40. Гаврилюк С. В. Волинь у дослідженнях Історичного товариства Нестора-літописця / С. В. Гаврилюк // *Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – № 1 : Історичні науки. – С. 45–49. – Бібліогр.: 18 назв.*
41. Гайдай Л. Джерела вивчення історії Старовижівського району (від найдавніших часів до 1914 р) / Л. Гайдай, Ю. Міндер // *Минуле і сучасне Волині: Олександр*
42. Цинкаловський і край : матеріали IX наук. іст.-краєзн. міжнар. конф. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1998. – С. 10–11.
43. Гулько Г. Давньоримський "слід" 2–4 ст. н. е. на території Волині / Г. Гулько // *Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і Волинь : наук. зб. : матеріали XXVII Міжнар. наук. іст.-краєзн. конф. / Волин. обл. рада [та ін.]. – Луцьк, 2008. – Вип. 27. – С. 218–222. – Бібліогр.: 13 назв.*
44. Гуцал А. Ф. Волино-Подільські зв'язки доби раннього залізного віку (VII–V ст. до н. е.) / А. Ф. Гуцал // *Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф. / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 265–266.*
45. Дмитрук О. Утвердження землеробської культури на Волині / О. Дмитрук // *Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. асп. і студ. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2007. – Т. 1. – С. 31–32.*
46. Зузук Ф. В. Атлас історії культури Волинської області як важливе джерело історичного краєзнавства / Ф. В. Зузук, О. Ю. Шибістий // *Минуле і сучасне Волині: Проблеми джерелознавства : тези доп. і повідомл. VII Волин. іст.-краєзн. конф. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Лаб. історії Волині, Волин. обл. т-во краєзнавців ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1994. – С. 8–11.*
47. Каліщук О. Історія Волині в історичній спадщині Івана Крип'якевича / О. Каліщук // *Минуле і сучасне Волині: Рожище і рожищенці в історії Волині та України: проблеми волинезнавства : наук. зб. : матеріали XXIII обл. наук.-практ. іст.-краєзн. конф. / Рожищ. район. рада [та ін.]. – Луцьк, 2007. – Вип. 23. – С. 237–240.*
48. Киричук М. Г. З глибоких джерел // *Волинь – земля українська : навч. посіб. / М. Г. Киричук. – Луцьк, 2000. – С. 15–39.*
49. Колосок Б. Про доісторично-історичні Луцькі події / Б. Колосок // *Минуле і сучасне Волині та Полісся: Старовижівщина з глибини століть : наук. зб. : матеріали XXVIII Волин. обл. іст.-краєзн. наук. конф., присвяч. 17 річниці*
50. *Незалежності України та 500 річчю першої писемної згадки про Стару Виживку та Нову Вижву, 20–21 черв. 2008 р. / Упр. культури і туризму Волин. облдержадмін. [та ін.]. – Луцьк, 2008. – Вип. 28. – С. 318–321. – Бібліогр.: с. 320–321.*
51. Конопля В. М. Лендельська культура Західної Волині / В. М. Конопля // *Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф. / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 269–271.*
52. Кучінко М. Давньослов'янський період історії Волині (I ст. до н.е. – IX ст. н. е.) // *Нариси стародавньої середньовічної історії Волині (від палеоліту до середини XIV ст.) / М. Кучінко. – Луцьк, 1994. – С. 61–104. – Бібліогр.: с. 104.*
53. Кучінко М. Населення Волині в добу первіснообщинного ладу (200 тис. років – II ст. до н.е.) // *Нариси стародавньої середньовічної історії Волині (від палеоліту до середини XIV ст.) / М. Кучінко. – Луцьк, 1994. – С. 9–58. – Бібліогр.: с. 59.*
54. Левкович І. Від праісторії – до історичних часів // *Нарис історії Волинської землі (до 1914 року) / І. Левкович. – Вінніпег, 1953. – С. 5–8.*
55. Максимович М. О. Волинь до XI века // *Киевъ явился градомъ великимъ... : вибр. українозн. твори / М. О. Максимович. – К., 1991. – С. 174–178.*
56. Маркус І. Металева озброєння давнього населення Волині / І. Маркус // *Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. асп. і студ. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2007. – Т. 1. – С. 43–45.*

57. Мельник М. В. Рання етнічна історія волинян / М. В. Мельник // *Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф.) / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 245–248.*
58. Охріменко Г. Волинь і Волинське Полісся в індоєвропейських та православних процесах IV–III тис. до нашої ери / Г. Охріменко // *Берегиня. – 2001. – № 1. – С. 47–55.*
59. Охріменко Г. Волинь – зона етнокультурних контактів первісності / Г. Охріменко // *Шоста всеукр. наук. конф. з іст. краєзнавства / редкол.:*
60. П. Т. Тронько [та ін.]. – Луцьк, 1993. – С. 383–384.
61. Охріменко Г. Волинь та Волинське Полісся в неоліті, енеоліті, епоху бронзи / Г. Охріменко // *Археологічна спадщина Яна Фітцке / за заг. ред. Г. Охріменка. – Луцьк, 2005. – С. 122–163. – Бібліогр.: 17 назв.*
62. Охріменко Г. Неолітизація на теренах Волині у VI–III тис. до н. е. / Г. Охріменко // *Археологічна спадщина Яна Фітцке / за заг. ред. Г. Охріменка. – Луцьк, 2005. – С. 164–205. – Бібліогр.: 14 назв.*
63. Охріменко Г. Ранні землероби та скотарі в Межириччі Стоходу та Стиру / Г. Охріменко, О. Златогорський, О. Коваль // *Минуле і сучасне Волині: Історія сіл і міст Західного Полісся. Маневиччина : матеріали XIII Волин. наук. іст.-краєзн. конф. : зб. наук. пр. / Манев. краєзн. музей, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Волин. обл. т-во краєзнавців ; упоряд.: Г. Бондаренко [та ін.]. – Луцьк, 2004. – С. 62–63.*
64. Охріменко Г. Розвиток озброєння первісного населення Волині / Г. Охріменко, З. Кучинко, І. Маркус // *Минуле і сучасне Волині та Полісся: Історія сіл і міст Західного Полісся. Маневиччина : матеріали XIII Волин. наук. іст.-краєзн. конф. : зб. наук. пр. / Манев. краєзн. музей, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Волин. обл. т-во краєзнавців ; упоряд.: Г. Бондаренко [та ін.]. – Луцьк, 2004. – С. 66–69.*
65. Первіснообщинний лад. Формування феодальних відносин // *Історія Волині: 3 найдавніших часів до наших днів : монографія / відп. ред. О. Г. Михайлюк. – К., 1988. – С. 6–10.*
66. Первіснообщинний лад на території західноукраїнських земель // *Торжество історичної справедливості : [монографія] / редкол.: М. М. Олексюк [та ін.]. – Л., 1968. – С. 7–43.*
67. Сорока Ю. Споконвічна земля Волинська / Ю. Сорока // *Волинь моя : журн. Міжнар. громад. об-ня "Волинське братство" / [голов. ред. М. Сорока]. – К., 2001. – Вип. 1. – С. 21–30.*
68. Стрільчук Л. В. Місце та роль Волинської землі у міжнародних відносинах середньовічної Європи / Л. В. Стрільчук, В. В. Петрович // *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. В. Гаврилюк та ін.]. – Луцьк, 2009. – № 22 : Історичні науки. – С. 98–104. – Бібліогр.: с. 104.*
70. Трембіцький А. Історія Волині в дослідженнях членів родини Сіцінських-Січинських / А. Трембіцький // *Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і Волинь : наук. зб. : матеріали XXVII Міжнар. наук. іст.-краєзн. конф. / Волин. обл. рада [та ін.]. – Луцьк, 2008. – Вип. 27. – С. 275–281. – Бібліогр.: 30 назв.*
71. Шкоропад В. В. До питання хронології поморсько-кльошової культури на території Волині в ранньозалізному віці / В. В. Шкоропад // *Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф.) / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 267–268.*
72. Шкоропад В. В. Поховальний обряд племен поморсько-кльошової культури на Волині у другій половині I тис. до н. е. / В. В. Шкоропад // *Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – № 3 : Історичні науки. – С. 42–45. – Бібліогр.: 22 назви.*
73. Шкоропад В. В. Проблеми культурогенезу населення Волині в латенський період / В. В. Шкоропад // *Шоста всеукр. наук. конф. з іст. краєзнавства / редкол.: П. Т. Тронько [та ін.]. – Луцьк, 1993. – С. 394–395.*
74. Батюшков В. П. Волинь під владою руських князів // *Волинь. Історичні долі південно-західного краю / П. М. Батюшков ; пер. з рос. М. А. Миколаєнка. – Д., 2004. – С. 10–38.*
75. Бондаренко Г. Волинь і Волинське Полісся в історичній політичній географії / Г. Бондаренко // *Минуле і сучасне Волині: Історія сіл і міст Західного Полісся. Маневиччина : матеріали XIII Волин. наук. іст.-краєзн. конф. : зб. наук. пр. / Манев. краєзн. музей, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Волин. обл. т-во краєзнавців ; упоряд.: Г. Бондаренко [та ін.]. – Луцьк, 2004. – С. 11–14.*
76. Бондаренко Г. В. Середньовічна Волинь у краєзнавчих дослідженнях кінця XX – початку XXI ст. / Г. В. Бондаренко // *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. В. Гаврилюк та ін.]. – Луцьк, 2009. – № 22 : Історичні науки. – С. 4–10. – Бібліогр.: с. 8–10.*
77. Бондаренко Г. В. Соціально-політичний розвиток Луцька (XI – середина XVI ст.) / Г. В. Бондаренко, М. О. Люшин // *Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф.) / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 216–219.*
78. Бундак О. А. Культурна спадщина Волині епохи Середньовіччя як джерело для дослідження історії регіону / О. А. Бундак // *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. В. Гаврилюк та ін.]. – Луцьк, 2009. – № 22 : Історичні науки. – С. 34–41. – Бібліогр.: с. 41.*
79. Волинь у складі Київської Русі // *Історія Волині: 3 найдавніших часів до наших днів : монографія / відп. ред. О. Г. Михайлюк. – К., 1988. – С. 10–12.*

80. Гаврилюк С. В. Пам'яткознавчі видання П. Батюшкова про Волинь як елемент русифікаторської політики самодержавства / С. В. Гаврилюк // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2001. – № 5 : Історичні науки. – С. 102–106. – Бібліогр.: 8 назв.
81. Гуртовий Г. 1143 рік і ”волинські козаки” // Волинь – край козацький / Г. Гуртовий. – Луцьк, 2000. – С. 19–22.
82. Західноукраїнські землі в епоху Київської Русі та в період феодальної роздробленості // Торжество історичної справедливості : [монографія] / редкол.: М. М. Олексюк [та ін.]. – Л., 1968. – С. 44–64.
83. Киричук М. Г. Волинь у складі Київської Русі // Волинь – земля українська : навч. посіб. / М. Г. Киричук. – Луцьк, 2000. – С. 41–68.
84. 57. Конопля В. Волинська земля у X–XIII ст. // Старожитності Волині / В. Конопля. – Л., 1977. – С. 153–171.
85. Корінний М. М. Волинь в політичних взаємовідносинах з центрально-європейськими державами (IX – перша половина XI ст.) / М. М. Корінний // Шоста Всеукр. наук. конф. з іст. краєзнавства / редкол.: П. Т. Тронько [та ін.]. – Луцьк, 1993. – С. 380–381.
86. Косьніна М. Звідки походить назва ”Волинь” / М. Косьніна // Волин. губерн. відом. – 2004. – 8 лип. – С. 7.
87. Кудь В. О. Історичне минуле повітових міст Волинської губернії / В. О. Кудь // Минуле і сучасне Волині: Літописні міста і середньовічна культура : наук. зб. : матеріали VIII Волин. обл. іст.-краєзн. конф. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1998. – С. 79–81. – Бібліогр.: 5 назв.
88. Кучинко М. Внутрішня торгівля на теренах Волинської землі X–XIV ст. / М. Кучинко // Минуле і сучасне Волині та Полісся: Історія сіл і міст Західного Полісся. Маневиччина : матеріали XIII Волин. наук. іст.-краєзн. конф. : зб. наук. пр. / Манев. краєзн. музей, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Волин. обл. т-во краєзнавців ; упоряд.: Г. В. Бондаренко [та ін.]. – Луцьк, 2004. – С. 48–50. – Бібліогр.: 10 назв.
89. Кучинко М. Волинь в період Київської Русі та існування незалежних князівств // Волинська земля X – середини XIV ст.: археологія та історія / М. Кучинко. – Луцьк, 2002. – С. 174–179.
90. Кучинко М. Волинь в часи Київської Русі та Галицько-Волинської держави (X – середина XIV ст.) // Нариси стародавньої середньовічної історії Волині (від палеоліту до середини XIV ст.) / М. Кучинко. – Луцьк, 1994. – С. 107–202. – Бібліогр.: с. 201.
91. Кучинко М. Давньоруські міста Західної Волині / М. Кучинко // Минуле і сучасне Волині: Літописні міста і середньовічна культура : наук. зб. : матеріали VIII Волин. обл. іст.-краєзн. конф. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1998. – С. 12–15. – Бібліогр.: 13 назв.
92. Кучинко М. Етнокультурні процеси на землях Західної Волині, Холмщини і Підляшшя X – середини XIV ст. // Волинська земля X – середини XIV ст.: археологія та історія / М. Кучинко. – Луцьк, 2002. – С. 148–173.
93. Кучинко М. Історія вивчення Волинської землі : джерела // Волинська земля X – середини XVI ст.: археологія та історія / М. Кучинко. – Луцьк, 2002. – С. 9–14.
94. Кучинко М. Утвердження християнства на Волині / М. Кучинко // Українська історична наука на шляху творчого поступу : матеріали III Міжнар. наук. конгресу укр. істориків / голов. ред. Л. Винар, І. Коцан. – Луцьк, 2007. – Т. 2. – С. 12–19. – Бібліогр.: 16 назв.
95. Кучинко М. Шляхи становлення міст в X – першій половині XI ст. Міста Волині середини XI – першої половини XII ст. // Волинська земля X – середини XVI ст.: археологія та історія / М. Кучинко. – Луцьк, 2002. – С. 24–30.
96. Левкович І. Волинь вірна Києву // Нарис історії Волинської землі (до 1914 року) / І. Левкович. – Вінніпег, 1953. – С. 9–19.
97. Локайчук С. Матеріали до вивчення писемності Волині давньоруського періоду / С. Локайчук, В. Савицький, Г. Охріменко // Минуле і сучасне Волині: Рожище і рожищенці в історії Волині та України: проблеми волинезнавства : наук. зб. : матеріали XXIII обл. наук.-практ. іст.-краєзн. конф. / Рожищ. район. рада [та ін.]. – Луцьк, 2007. – Вип. 23. – С. 231–237.
98. Ломінський В. Економічний розвиток давньоруських міст Волині / В. Ломінський // Волинь у новітній історії української державності : зб. наук. пр. / за ред. Б. Яроша. – Луцьк, 1999. – С. 347–356.
99. Михайлюк О. Г. Луцьк епохи феодалізму: Період давньої Русі // Історія Луцька / О. Г. Михайлюк, І. В. Кічий. – Л., 1991. – С. 6–10.
100. Огнева О. Волинь у мініатюрах Радзивілівського літопису / О. Огнева // Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і край : матеріали IX наук. іст.-краєзн. міжнар. конф. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1998. – С. 21–22.
101. Панишко С. Д. Формування території Волинської землі в XI – середині XIV ст. / С. Д. Панишко // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – № 3 : Історичні науки. – С. 55–62. – Бібліогр.: 15 назв.

102. Панишко С. Д. Чинник формування території Волинської землі до середини XIV століття / С. Д. Панишко // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки /
103. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. В. Гаврилюк та ін.]. – Луцьк, 2009. – № 22 : Історичні науки. – С. 58–64. – Бібліогр.: с. 63–64.
104. Плахонін А. Г. Східна Волинь у зовнішній політиці Давньоруської держави (X – перша половина XI ст.) / А. Г. Плахонін // Укр. іст. журн. – 2000. – № 4. – С. 127–143.
105. Петегирич В. М. Про один тип давньоруських писал XII–XIII ст. / В. М. Петегирич // Минуле і сучасне Волині : (тези доп. та повідомл. Волин. регіон. іст.-краєзн. конф.) / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1985. – С. 256–257.
106. Ричка В. М. Земельні володіння Києво-Печерського монастиря на Волині (кінець XI–XVI ст.) / В. М. Ричка // Минуле і сучасне Волині : (тези доп. і повідомл. II-ї Волин. іст.-краєзн. конф.) / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Н. В. Бурчак. – Луцьк, 1988. – Ч. 1. – С. 119–120.
107. Рожко В. Українське православне книгописання та літописання на Волині в XI–XIII ст. // Українське православне книгописання і книгодрукування історичної Волині (XI–XX ст.) : (іст.-краєзн. нарис) / В. Рожко. – Луцьк, 2005. – С. 12–31.
108. Романчук Г. Д. Культура середньовічної Волині (до історіографії порблеми) / Г. Д. Романчук // Минуле і сучасне Волині: Літописні міста і середньовічна культура : наук. зб. : матеріали VIII Волин. обл. іст.-краєзн. міжнар. конф., 27–29 листоп. 1995 р. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; відп. ред. Г. В. Бондаренко. – Луцьк, 1998. – С. 95–98.
109. Терський С. В. Початки формування мережі фортифікацій Волинського князівства в X–XI ст. / С. В. Терський // Іст. студії Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / М-во освіти і науки України, Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2010. – Вип. 3. – С. 5–10.
110. Терський С. Михайло Іванович Островський – дослідник пам'яток княжої доби на Волині (до 110-річчя від дня народження) // Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і Волинь : наук. зб. : матеріали XXVII Міжнар. наук. іст.-краєзн. конф. / Волин. обл. рада [та ін.]. – Луцьк, 2008. – Вип. 27. – С. 283–288.
111. Ткачук А. П. Про деякі джерела з історії Волині періоду феодалізму / А. П. Ткачук // Минуле і сучасне Волині: Краєзнавство: історія, здобутки, перспективи : тези доп. та повідомл. II регіон. і VI обл. іст.-краєзн. конф. / Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки, Волин. обл. т-во краєзнавців ; відп. ред. Б. Й. Заброварний. – Луцьк, 1992. – С. 87–88.
112. Янович Б. Князі та княгині у стародавньому Володимирі / Б. Янович, О. Петрунін // Минуле і сучасне Волині та Полісся: Олександр Цинкаловський і край : наук. зб. : матеріали XXVII Міжнар. наук. іст.-краєзн. конф. / Волин. обл. рада [та ін.]. – Луцьк, 2008. – Вип. 27. – С. 74–78.